

Leto IV.

Na DUNAJI 15. JULIJA 1878.

List 14.

Na prijateljevem grobu.

2.

Švéto je bilo nekdáj, zdaj prazno ime je prijatelj.
Brez prijatelja jaz, dragi prijatelj, živim.
Ti si zadnji mi bil, sedaj si še ti me zapustil,
Kolikor bilo je vas, vsi zapustili ste me.
Ta in ta, ne šteje! sercé kervaví mi, ko štejem,
Sam sem, sólzno okó moje vas išče zastoj!
Nima-li zemlja zares več možém plemenitim prostora?
Blage rastline bo vse ješči zadušil plevél? —
Kje so časi, oj kje? Lepó je nas bilo omizje,
V persih mladostnih nam všem sveti prebival je duh.
Čista nam serca plamén je čist blagodejno ogreval,
Vnemal za vse kar je svéto, pravično, lepó.
V jasne višave okó je nam zamakneno zerlo,
Kjer sijajni je dom svetih, nesmertnih resnic.
V mračni nižavi svetá je podlost ležala pod nami,
Krik in hrup se je njen komaj razlegal do nas. —
Daleč od doma za dom nam zvésto sercé je gorelo,
Njemu vse naše moči so posvečéne bilé.
Vse človeški je rod ljubezen objemala naša,
Vse terpljenje, gorjé zvésto čutili smo z njim. —
Kaj si žálím sercé! Oblak mi zagerni preteklost,
Blaženi čas je minól, cvet je odpál brez sadú.
Blagor, prijatelji vam, ki zgodaj ste svet zapustili,
Srečno dospeli ste v kraj, kamor želi mi serce!

B. M.

Sodnikovi.

XII.

Težavno opravilo je bil naložil Sodnik svoji ženi. Liza si je bila dobro v svesti, kako težko ji bode pregovoriti svojo hčer, da naj se udá radovoljno očetovi, volji ter vzame Klingerja; ali tega se pa vendar nikakor ni nadejala, da bode vse njeno prizadevanje in prigovarjanje, vsa njena materina zgovornost čisto brez uspeha. Ana je bila do zdaj vedno tiha, krotka, poslušna deklica; ne oče ne mati ji nista imela kaj očitati; rada je storila vse, kar se ji je velélo; videlo se je, kakor da bi ne imela svoje volje; ali zdaj, ko je bilo treba, pokazala se je hipoma čisto drugačno. Mirno je poslušala, ko ji je mati lepo razlagala, kaka sreča jo je doletela, kako vesela bi bila vsaka deklica takega ženina, da bi si sama ne mogla želeti boljšega, kako lepo bode živela z njim, da naj bode očetu hvaležna, ker ji je izbral takega moža; ali ko je bil njen govor končan, odgovori ji krepko in odločno: Ne, mati, jaz ne bodem nikedár Klingerjeva! In ko jo mati čez nekaj časa vpraša, zakaj ne? odgovori ji mirno, a ravno tako krepko in odločno: Zato, ker ga nimam rada. Kjer ni ljubezni v zakonu, tam ni sreče.

Kaj naj bi ji bila mati dejala na to? Molčala je, a v njenih persih se ji je nekaj oglašalo, da hči prav govori. Spominjala se je svojih dekliskih let. Tudi ona je imela nekedaj svoje mlade, zlate sanje, — katero dekle bi jih ne imelo? — Tudi njej je sercé hrepenelo po neki sladki sreči, ko bode živela, če tudi pod nizko, slamnato streho, z možem, katerega ona ljubi in on ljubi njo; z njim bi rada

prenašala vse težave življenja. Prisel je mladi, bogati Sodnik, snubil jo je, dasi ni imela ničesa razen pridnih rok. Kedó je ni takrat blagroval, katero dekle ni zavidalo njene sreče? In ko je bila na Sodnikovem domu, česa je pogrešala? ali ni bila srečna notri do zadnjega časa, ko se ji je bilo začelo oblačiti nebo, a zdaj je zopet jasno? Če ni ona srečna, kedó je pač srečen? Tako je vsaj sodil svet, in morebiti bi bila tudi ona sama sodila tako, ako bi bila utegnila premisljevati svoje stanje. Ali čudno, ravno sedaj, ko je videla svoje ljubo dete v odločilnem trenutji, ko ji je sama prigovarjala, naj se za vse svoje žive dni zveže z možem, katerega pozna samo po videzu, katerega sama pravi da nima rada; sedaj se ji je videlo, kakor da bi ji blisk razsvetlil njeno preteklo življenje, in to življenje, dasi na videz sijajno, vendar ni bilo srečno. Razoroženo se je čutila, siliti ni hotela svoje hčere, še prigovarjala ji ni več, prevelika se ji je zdela odgovornost. Vedela ni kaj odgovoriti svoji hčeri, ko ji je rekla:

„Mati, jaz sem slisala, tudi vera nas tako uči, da se morata mož in žena rada imeti; ali me ima on rad, ne vem; to pa vem, da ga jaz nimam rada; nikoli bi ga ne mogla rada imeti; zato ne bodem nikedar njegova“.

Samo da bi kaj govorila, vpraša jo mati:

„Kako pa to, da bi ga ne mogla rada imeti; zakaj ti je tako zopern“?

„Nič zopern, mati; meni se vidi kakor vsi drugi možje“.

„Kakor vsi drugi možje“? prime jo

mati, ki je pač vedela za njenega serca skrivnost, dasi ni bilo o njej nikoli govora med materjo in hčerjo*.

Ana zarudi, a kmalo se oserči ter reče krepko:

„Mati! jaz vam ničesa ne tajim; ko bi me bili kedaj vprašali, pa bi vam bila povedala; ker me pa niste, sem molčala. Zdaj vam pa naravnost povem! Z Brezarjevim Antonom se imava rada; če se bom kedaj možila, njega ali pa nobenega!“

„O saj sem vedela, ali oče v to nikedar ne privoli, iz glave si izbij to nesrečno misel; ti ne poznaš očeta!“

„Kaj bi jih ne poznala, saj vem kako je bilo z bratom! Ako me bodo silili, da naj vzamem Klingerja, porečem jim odkritoserčno, kakor je res, da bi bila nesrečna z njim; v mojo nesrečo me pa vendar ne bodo silili; tako jaz mislim. Ako bi me pa hoteli, saj me ne morejo; kaj mi hočejo, če jim grem po svetu, ne vedi kam, kakor je šel ubogi Matija? To pravim vam, mati, in to rečem tudi očetu, ako treba.“

„Ali ko bi te tudi res ne silil, da vzameš moža, katerega ti je on izbral, Antonova ne boš nikedar z njegovim privoljenjem, to si dobro zapomni!“

„Če ne, pa naj bo, kakor je božja volja in očetova; če mi ni on prisojen, ostanem, kakor sem, vse svoje žive dni; kje pa je pisano, da moram biti srečna?“

Težko je bilo materi na tó kaj odgovoriti; videla je, da bi ji bilo zastoj vse prigovarjanje, zato je molčala. Sklenila je na tihem, govoriti zopet z Andrejem, naj ne sili v nesrečo svojega otroka. Ana je pridobila iz pogovora z materjo vsaj to tolažbo, da v boji z očetom, ki jo čaka, vsaj mati ne bode proti njej,

morebiti jo bode imela celo na svoji strani.

Motil bi se kedor bi morebiti menil, da je bila Ana po tem pogovoru vsa žalostna in pobita, da je sama sedela in na tihem bridke solze pretakala. Vse popoldne po tem je mirno opravljala zdaj sama, zdaj z materjo svoja navadna opravila. Mirno vest je imela, nekako lahko ji je bilo pri serci, da je razodela materi skrivnost, ki jo je do zdaj vendar nekoliko težila. Z obraza ji ni bilo brati, kaj se je malo prej godilo, in kaj jo v kratkem še čaka.

Zvečer je šla po svoji navadi na vert; tam konci verta je imela svojo gredico z navadnimi cveticami, kakoršne si goji skoraj vsako kmečko dekle, da si ima kaj v nedrije vtekniti, ko gre v nedeljo k maši. Skozi mala vrata v zidu okolo Sodnikovega verta gré zajemat vode iz potoka, ki je tekel ob zidu, da bi prilivala cveticam. Ko stopi skozi vrata, zagleda blizo sebe Antona, ki je šel s polja z motiko na rami. Morebiti je vedel, da ni Sodnika doma, in krenil nalašč zdaj na to stran, kamor je pač vedel, da hodi o tem času Ana vode zajemat. Več časa se nista bila že videla. Ana, boječa po navadi, bila je danes nekako čudno pogumna. Ko ga zagleda, gre mu sama nekoliko korakov naproti, videlo se je iz vsega njenega vedenja, da je vesela njegovega prihoda, ker mu ima nekaj posebnega, imenitnega povedati. Anton je ni še nikoli prej videl, da bi bila tako pogumna, da bi se tako nikogar ne bala. Ko bi bil zdaj tudi njen oče pristopil, Ana bi ne bila pobegnila. Naravnost mu pové, kaj se verši, kaj oče z njo namerava, kaka nevarnost obema preti. Vse to mu je pravila tako živo, tako hitro, da je beseda besedo

pobijala. Mladi Brezar je stal kakor odrevenel, preveč nanagloma mu je bilo vse prišlo, komaj je prav razumel, kar je slišal. Čez nekaj časa še le se zavé ter ji reče žalostno:

„O kaj pa zdaj, kaj pa zdaj?“

Deklica mu možato odgovori:

„Zdaj ni da bi se zdihovalo, delati je treba!“

„Ali kako, Ana, kako? Če si vaš oče kaj v glavo vtepel, saj veš, ne odjenjajo z lepa; kedó bi se ustavljal njihovi volji?“

„Jaz!“

„Ti se boš torej branila? o bojim se, da ne bo vse zastonj!“

„Bodi mož, Anton, ne obupaj. Govorila bom z očetom, jaz se nič ne bojim; naravnost jim v oči povem, da ne bom nikoli Klingerjeva!“

„In če te bodo vendar silili?“

„Kako me bodo silili, če me ne bo?“

„Ti misliš, Ana —“

„Svet je velik. Mati mi bodo pomagali. V mesto pobegnem, tam imam

znane ljudi; za dekle bom služila, predno se dam prisiliti. Kaj se mi pa more zgoditi? Jaz se nič ne bojim. Miren bodi, Anton; kako bo dalje, ne vem: samo to vem in to ti pravim: Ti me boš imel, ali pa nobeden na svetu. Zdaj se ločiva. Ne bodi tako žalosten. Z Bogom!“

Podá mu roko, potem vzame posodo in otide na vert.

Nasprotni čuti, žalostni in veseli, so se borili Antonu po serci. Kako bi ne bil žalosten, ko je videl, da taka silna nevarnost preti njegovi ljubezni? Ali bil je tudi vesel, saj prej ni vedel, da ga Ana tako rada ima, da se sme zanašati na njeno zvestobo; ljubil jo je, ali malo upanja je imel, da bi bila kedaj njegova; zdaj mu je upanje raslo, ko je spoznal, česar prej ni imel prilike videti, da je Ana tako junaško tako krepkovoľjno dekle; sramoval se je skoraj svoje nemoške slabosti in maloserčnosti. Veliko zaupanje je imel v njo in njeno mater. Da si je bil torej zvedel tako žalostno novico, šel je vendar precej potolažen domov.

B. M.

(Dalje prih.)

Massimo d'Azeglio.

Spisal J. Jesenko.

(Dalje.)

Kervavi boj za narodno samostalnost se začne. Massimo d'Azeglio je povsodi pripravljen, domovini žrtvovati zdravje, življenje in imenje. Res da ga tedanja splošna navdušenost popolnem prešinja: „Iz Italije suroveže in zatiralee! vên morilce, ali pa smert!“ vendar ta navdušenost mu duha ni nikedar toliko otemnila, da bi ne bil jasno gledal v bo-

dočnost svoje domovine. „Če se Italijani“, piše 9. aprila 1848., „po stoletnih žalostnih izkušnjah ne znajo združiti in ustanoviti eno in močno državo v porečji pabskem; če se vsled meščanske ošabnosti in revščine, vsled ostudne prevzetnosti le malo zmožnih mož, ki se pa sami sebe derže za velike genije, razderó in ločijo ter nove državnice usta-

novijo, zatajili bodo Italijani sami edino načelo, ki dela narode močne in samostojne; poteptali bodo z nogami dari božje, zastonj bodo prelili plemenito kri, ki je barikade rudečila; izdali bodo lastno reč — sami sebe — italijanstvo, razmesarili se bodo v notranjih razporih ali pa pod tujčevo palico. — Pa zaslužili bodo to osodo! — Bog nam pomagaj*! Jako ga je žalilo videti, kako so nekateri pri ljudstvu dokaj veljavni možje nepremišljeno ravnali, slogo razdirali in Italijane porivali v največo nevarnost, v pogubo in prognanstvo, v nesrečo in smert.

Poveljnik Durando prekorači reko Pad; Azeglio prenaša največe težave brez najmanjšega truda. „To je življenje; čutim se, kakor da bi imel 25 let. Ne čutim ne lakote, ne zaspanca, ne truda; pa kaj, saj se vojskujem za samostalnost narodovo“. Hrabro se bojuje v Vicenzi, katero so Avstrijanci napali z veliko silo. Dne 10. junija je bil hudo ranjen v boji na lepih holmih, imenovanih Berici. A rodoljubje premaga telesne bolečine; hrabri mož misli le na svoje dolžnosti in bodočnost domovine ter se komaj zmeni za rano. Kedó bi ne občudoval železne volje njegove? Vicenzijani so se poslej radi spominjali hrabrega njegovega vedenja ter mu po smerti blizu mesta na imenovanih holmih postavili slavní spomenik z naslovom: „Tudi Vicenza objokuje smert Massima d'Azeglio, ki je 10. junija 1848. na holmi beriskem z lastno kervjo pomogel Italiji — col sangue e sempre cogli sritti è coll' opera iniziò e portò a buon fine l'italico risorgimento“.

Ranjen pride preko Ferare v Firence in od tod v pristavo zdravnika Almanzi. Počasi se celi njegova rana; a hujšo

rano so žalostne dogodbe zadale njegovemu rodoljubnemu srcu. Poterti ranjenec je videl, kako se je razrušilo vse njegovo delo, kateremu je s toliko navdušenostjo posvečeval svoje slike, svoje spise in knjige, vsa svoja dela in nazadnje še zdravje. Zmešnjava se je po vsej Italiji množila od meseca do meseca; razširjali so jo zlasti nepremišljeni republikanci in strastni demagogi. Ko je Massimo d'Azeglio žalostnega srca nekoliko časa opazoval razvoj teh razmer, zakipi mu kri in zgrabi ga sveta jeza, kakor morebiti nikedar ne v življenji. Takrat se pokaže vsa pogumnost značajnega moža. Kakor je pred leti odkritoserčno in brez najmanjšega strahu branil narodove pravice nasproti italijanskim samosilnikom, tako pogumno se takrat ustavi zvijačnikom in brezmiselnikom pa oslepljenemu ljudstvu. V dnevniku „La Patria“ („Domovina“) razglasi imenitne članke: L'onore dell' Austria e l'onore dell' Italia; Kakšno bode splošno ali narodno pravo v Evropi (Quale sarà il diritto pubblico europeo)? Zaveze stare in zaveze nove (Parentele vecchie e parentele nuove). Malo poslej izdá knjižico „Timori e Speranze“ (Strahovi in nade), v kateri še krepkeje pobija rogovilnike toskanske in rimske. Vsled tega so ga izpodili iz Toskane; izpodili so iz dežele moža, kateremu je bil malo poprej veliki vojvoda ponudil ministersko oblast. Ker veliki vojvoda ni priterdil njegovim pogojem, d'Azeglio ni hotel prevzeti ministerstva in umakniti se je moral rogoviležem, kateri so se bili skoro vse oblasti v Toskani polastili. D'Azeglio je v imenovanih spisih pobijal rogovileže; zdelo se mu je, da hočejo ti v vsej Evropi svobodo zatreti, ne pa oživiti in ustanoviti. Nespametno in zapeljivo se

mu je zdelo, da se je povsodi govorilo o pravicah, nikjer pa ne o dolžnostih, kajti le dolžnosti primérno in pravično razdeljene in vestno izpolnovane ustanovijo in zagotovijo povsodi občne pravice, državljansko svobodo.

Massimo d'Azeglio od leta 1849. do 1852.

Perve dni osodopolnega leta 1849. ga je poklical sardinski kralj Karol Albert k sebi, da bi mu ustanovil novo ministerstvo. Tudi v Turinu se s kraljem pogaja brez uspeha. Kakor je bil pogumen in navdušen narodnjak, previdel je, da je skoro nemogoče Sardincem v tedanjih razmerah vojsko znova začeti; zdelo se mu je, da bodo premagani; zato ni prevzel ministerstva rekoč, da nima serca, v tako žalostnih notranjih in vnanjih razmerah potrditi miru z Avstrijo. Potem ustanovi kralj demokratično ministerstvo. — Deržavno tedanje stanje Italije in Sardinskega je d'Azeglio kmalu potem razjasnil v posebnem spisu: „Lettera ai suoi elettori di Strambino“; ta preimenitni „list svojim volilcem“ se je razširil po vsem Laškem, od kota do kota in celó nasprotniki njegovi so ga občudovali. Dva meseca poslej se je izpolnilo, kar je nesložnim in netreznim rojakom prerokoval z žalostnim srcem. Slavni Radecki je pri Novari popolnem potolkel piemonteško vojsko. D'Azeglio več ne toži; serce, ki je vedno tako močno bilo za Italijo, mu kervavi; za takrat se je bilo treba odpovedati najslajšim nadam: „Vse je izgubljeno, nič več nimamo, ostala nam je le čast“! A pogumni narodnjak se ne udá pogubljivemu brezupu; ker je vzroke strašne nezgode natanko poznal in presodil, jel je nemudoma delovati, da bi spoznane

napake v svojem narodu odpravil ter mu pripravil milejšo bodočnost.

Nesrečni sardinski kralj Karol Albert se je po bitvi pri Novari odpovedal kraljestvu ter šel umret na tuje v Oporto. Prestol zasede sin njegov Viktor Emanuel, ki je z Radeckim sklenil premirje. Ministerstvo De Launay-Pinelli je bilo razpuščeno in zopet je bil še ne popolnem ozdravljeni bojevalec na holmih beriskih poklican ustanovit novo ministerstvo in vso upravo v kraljestvu sardinskem bolje uravnat. Naloga novega ministerstva, ki se je po predsedniku in glavarji imenovalo ministerstvo d'Azeglio, je bila silno težavna, zlasti pa za Azeglia, ki je pri sklepanji stalnega miru z Avstrijo moral zatajiti in pozabiti najprišerčene želje, katere uresničiti je neprestano deloval od mladostnih let. Jako dolgo se dotični poslanci pogajajo o raznih določbah stalnega miru. D'Azeglio je sardinskim ukazal, najmanjše stvarice ne priznati, kar bi kratilo ali omadeževalo čast piemonteškega imena. Po dolgih prepirih je bil mir sklenen v Milanu 6. avgusta 1849. Določil je med drugim stare meje med sardinskim kraljestvom in Lombardijo in da ima kralj plačati 75 milijonov frankov cesarju za odškodovanje vojnih troškov. Trinajst dni po tem je d'Azeglio pogodbo miru predložil sardinskemu parlamentu, naj mir odobri in potrdi. Med zastopniki sti vladali dve stranki: stranka malo mislečih zastopnikov je bila razdražena, ko je videla, kako terde pogoje bi imela od Avstrije sprejeti; druga stranka je tudi čutila vso težo, s katero je Avstrija, opiraje se na zmagoviti svoj meč, pri sklepanji miru pritiskala na sardinske pooblaščenice, a pokopala je svoje bolečine v globočino serca, kajti previdela je, da se je udati

hudi osodi. Z ozirom na omenjeni stranki je d'Azeglio končal tudi svoj govor z naslednjimi besedami: „storil je vse, kar je bilo v njegovi moči, da bi pogoji bili dobri; pogoji so gotovo terdi, pa pomisliti moramo, da je kralj Karol Albert še več žertvoval, ko se je odpovedal prestolu, da bi se le laže sklenil neizogibno potrební mir“.

Zmérni in premišljeni narodnjaki v sardinskem parlamentu so bili res za to, da naj se mir poterdi. Prepričevalno je zanj govoril Cesare Balbo, ter je nasvetoval „sprejeti sklenene pogoje brez najmanjše razprave, kajti teže njihove ne moremo drugače laže prenašati, nego z resnobnim molčanjem“. — Ali nič niso pomagali vsi razgovori in razlogi; večina zastopnikov je hotela miru pristaviti pogoj, katerega bi bila Avstrija vsakakor odločno zavernila. Vsled tega zahtevanja je bil parlament s perva odložen, poslej pa razpuščen. Ko so bile nove volitve razpisane, oberne se po nasvetu prvega svojega ministra kralj v imenitnem razglasu — Proclama di Moncalieri — do naroda. Ta silno različno sojeni razglas omenja neugodne državne razmere in okolnosti, ter se pozivlja na pogumnost in rabsodnost vseh prebivalcev, da bi se težave odpravile in državi zagotovila bolja bodočnost. Zato jim nazadnje nasvetuje prav obilno udeležiti se volitve.

Ustavaki so na oklici podpisanemu ministru — in ta je bil naš d'Azeglio — posebno zamerili, da je kralju nasvetoval, naj se osebno oberne do ljudstva; — to je, so upili, zoper ustavne zapovedi! Pa nikedó se nad tem ne bode izpotikal, če pomisli, da je d'Azeglio z njim v velikih stiskah rešil državo še večih zaprek. Volitve so se veršile

ministerstvu po godi in novi parlament je nepogojno priterdil sklenenemu miru.

Kako krivico so delali strastni ustavaki prvemu ministru, o tem naj priča ta le dogodba iz onega časa. Premnogi so se bali, da bo vsled kervavih izgub v vojski mladi kralj Viktor Emanuel ustavo odpravil. D'Azeglio se je nekikrat razgovarjal s kraljem o državnih razmerah in na zadnje pristavil: „Zgodovina pozna tako malo časti vrednih ali „poštenih“ kraljev, da bi res lepo bilo, njih versto začeti“. — „Tedad imam biti pošteni kralj“? odgovori dobrovoljno Viktor Emanuel. — „Vaše veličanstvo je priseglo na ustavo, ter je s tem mislilo in skerbelo za Italijo in ne za Sardinsko samo. Delajmo tudi dalje tako in bodimo zagotovljeni, da mora vsak kralj tako kakor najbolj neznatni človek zmeraj biti mož-beseda“. — „Dobro, tako vedenje zdi se mi lahko“, odverne mu kralj. — „In imamo „kralja poštenjaka“ (re galantuomo), omeni na to d'Azeglio. Kratki ta razgovor, ki se je hitro razglasil po vsej Italiji in kralju pridobil znani lepi pridevek, pričuje, da je minister d'Azeglio tudi v najtežavnih razmerah vedno visoko nosil zastavo narodne in državne svobode. V vojski hudo poterta Sardinija bila je v njegovih očeh še zmeraj najmočnejša država, h kateri so se obračali vsi pogumni ali proganjani Italijani, da bi v milejši bodočnosti zgrabila znova za orožje in jim priborila toliko zaželjeno državno svobodo in narodno edinstvo.

Naslednja leta do 1852. je Massimo d'Azeglio vodil kakor prvi minister notranjo in vnanjo politiko sardinske države. Vsem zaprekam vkljub je neoskrunjeno in nepoškodovano ohranil svobodomiselnost ustavo sardinsko — v letih, v ka-

terih je po vseh drugih deželah laških nazadnjaštvo se šopirilo ter izkušalo vsako svobodomiselno besedo zatreti z železno silo. Uvedel je mnogo koristnih naredeb in parlamentu predložil dokaj novih postav. Posebno pogumno je v parlamentu zagovarjal postavo grofa Sicardija, katera je po sardinskih deželah odpravila tako zvani „forum ecclesiasticum“. Grof Sicardi, ud ministerstva d'Azeglievega, je z imenovano postavo odpravil sodnijske predprave cerkvene; zato so ga duhovniki hudo obrekovali in ga za slednika načel imenitnega samostanca Pavla Sarpija razvpili. Rimska kurija, s predloženo postavo hudo žaljena, se ji je ustavljala na vso moč: s prižnice in v svojih novinah in diplomatičnih spisih je izkušala rešiti cerkvene predprave ter omenjeno postavo podkopati. D'Azeglio, predsednik ministerstva, pa se ni dal prestrašiti ne z najsilnišim pretenjem, ter je v parlamentu in v poslanicah do papeža zmagalno zagovarjal posvetno oblast zoper cerkveno. D'Azeglio je bil tudi, ki je v ministerstvo pridobil poslej tako slovečega Kamila Cavour-a; tega prebrisanega tovariša je posebno podpiral

v njegovih finančnih namerah in naredbah, da bi malo kraljestvo dobilo terdno podlogo v razvitem materijalnem blagostanji, v tem pa potrebne moči za izvedbo političnega programa. In to ni njegova najmanjša zasluga, da je ministertvu pridružil genijalnega Cavoura, ki je poslej z nova oživil italijansko edinstvo, ter jo skoro popolnem doversil.

Narodnjaka — d'Azeglio in Cavour — vendar nista zmeraj složno delala; pa kako bi bila složna, ker sta bila njijna značaja tako različna! Kamilo Cavour je bil se pogumniši nego d'Azeglio in tako derzen, da se ni ustrašil nobenega pripomočka, če je le bil prepričan, da bode služil njegovi nameri. Preteklost je Cavoura le učila paziti se napačnih potov, drugače pa se ni prav nič oziral na njo, kakor hitro je videl, da ga nepričakovane in derzne njegove naredbe dovedejo do zaželenega namena. Pravi razpor med njima nastane leta 1852. Cavour se je pogovoril s svojim tovarišem Farinijem, ter je v parlamentu razglasil načela, za katera drugi ministri se vedeli niso.

(Dalje prih.)

In vendar — !

Novčeta v pismih, spisal Emil Leon.

10.

Filip prijatelju Bogomilu.

Dan pozneje.

Energija se mi je zopet povernila! Danes je skleneno, da ne grem. Tu hočem ostati ter opazovati, kako bode ta ženska razstavljala „skerbne svoje mreže“. To bi bilo ponižanje, ko bi sedaj odrinil ter izginil čez gore. Za

mano pa bi se smijali in mislili, da sem v istini — zaradi njih odsel.

Iz svojega serca pa sem pomel vse tiste sladke spomine. Včera mi je še bilo kakor človeku, ki je pijančeval vso noč, ter se drugo jutro probudil s težko

glavo in trudnimi udi. A sedaj sem popolnoma zdrav in v srcu se mi je povrnila nekedanja harmonija. Čemu bi javkal, da sem srečno odšel nevarnosti in prepadu, v katerega sem se bil skoraj pogreznil. In tako je prišlo, da tukaj ostanem — nji v očitanje. Kakor hudobna vest ji bom stal vedno pred očmi! To bode igra! Čemu bi si ne privoščil tega veselja?

In danes popoldne sem to igro že pričel, z uspehom pričel! Sedaj le, ko ti to pišem, je večer, in z lahko dušo deržim pero in lahko in ročno se mi piše, prav kakor nekedaj.

Danes popoldne je torej bilo. Vstal sem bil zjutraj zdrav in vesel. Svoje reči sem takoj zopet razložil in potem že tudi nekoliko delal in bral iz Tuki-dida.

Popoldne pa sem se šel izprehajati. Na vertu sem naletel na Zlatarja. Govorila sva prijazno. In čemu tudi ne? Mož je bil vesel, da sem zopet zdrav. Podal mi je roko, ter mi povedal, da mora čez nekaj dni odriniti. Odpust se mu konča tedaj. Dejal je še, da se bode težko ločil od todi, ali da upa prihodnje leto zopet priti. Takoj sem mu lagal, da me bode neizrečeno veselilo, ako se zopet zvidimo čez leto dni. Pristopil je tudi Oton Friesen, ter govoril z mano, kakor da bi bila najboljša prijatelja. Povedal mi je, da mora v svojo žalost že drugo jutro otiti, ker ima silne opravke. (Mož je kupec.) Tudi Oton Friesen je izrekel željo, da bi se drugo leto zopet videli. Tudi njemu sem lagal, da bodem silno radosten, ako se mu obistini to upanje.

Klara se je igrala po vertu, Angelike pa ni bilo. Morala je biti v sobi. Ni se mi upala stopiti pred obraz.

Imel sem knjigo pri sebi in dejal, da grem v gozd in da bodem bral. Poslovil sem se.

Pisal ti še nisem, da imam tudi svoj gozd. Takoj za hišico* se prične. Ravne steze in senčnato hrastovje, vse je tu! V misli vtopljen sem korakal po senci, počasi in lagano. Že sem odperl knjigo, ko zapazim, da je še nekedó pribežal tu sim. Bila je Angelika! Pri drevesu je slonela. Ne vem ali sem se motil, ali ne, a obraz njen se mi je zdel blede in oči skoraj malo zajokane. Mordà je vendar opazila tist večer, da se nisem bil poslovil pri nji, in da sem uganil vse te razmere z Otonom Friesenom! Mordà jo je vendar le vest pekla!

Pred njo sem obstal. Z roko se je operla na deblo in pogled povzdignila proti meni. Bil je to prijazen pogled, ali vendar upam, da ni prav nič omehčal terdih gub, v katere sem bil nabral svoj obraz.

Njega je pričakovala — ali prišel sem jaz!

„Vi pričakujete gospoda Friesena, gospica Angelika*?“

In vesel sem bil tega terdega glasu, ki mi je tedaj prišel iz ust. Njej pa se je kakor zarija razširila kri po obrazu in videl sem, da se ji je tresla roka, s katero se je opirala ob drevo.

Proseče me je pogledala, ali besedice ni mogla ali ni hotela izpregovoriti.

„Nesrečen bi bil, ako bi motil poetično tako družbo*!“

Ponosno sem jo pozdravil in merzlo odšel mimo nje. — In le enkrat se nisem ozerl po nji! Ali svojo igro sem bil dobro pričel!

Hitel sem dalje, da sem se ji skril za germovjem.

Potem pa sem hotel brati iz knjige.

Ali divja strast, plamečca po meni, mi tega ni dopuščala. Nekaj časa sem lazil brez namena po gozdu — potem pa se me je hipoma polastila želja, da bi šel gledat in opazovat ta parček, ter jima motil poezijo zaljubljenega shoda! Morda bi se zveršila efektna scena, v kateri bi jaz nastopil — na vse strani razdirajoč lepo harmonijo.

Skozi germovje sem taval proti kraju, kjer sem bil pustil Angeliko, in kmalo dospel do prostora, od kodar se je lahko videlo proti nji. Obstal sem skrit za drevsom.

Še je slonela ondi ob deblu in zerla v eno mér pred se. Kakor podoba od kamena je tu slonela — z bledim obrazom, in vsa podoba njena se je čisto in harmonično ločila od temnega vejevja v ozadji. Skozi listove pa je posevalo solnce, in če je sedaj pa sedaj padel žarek na razoglavega dekleta, so se tisti lasje prečudno zasvetili, kakor iz tekočega zlata. (Slamnik je bila položila na mah tik sebe.)

Bila je lepa podoba to, a za mé vendar brez življenja — brez serca! Lahko pa rečem, da sem s sovraštvom zerl na njo.

In v istini! tu je bil Oton Friesen. Po stezi je prišel v gozd. Sam je bil! Sam je prišel!

Komaj pa ga je zagledala Angelika, in že se ji je povernilo življenje. Takoj je bila pri njem — na njegovih persih! In začela se je ihteti, da je on stermeč zerl na njo.

Potem pa se mu je iztergala in med jokom govorila njemu strastno in živo. Kaj mu je pripovedovala, ne vem! Morda o gorki ljubezni, ki je zanj kipela po nji! Ali vestno je poslušal, končno pa se prav glasno zasmijal. To pa je bilo gotovo meni odmenjeno.

Hodila sta po poti, za roko se vodeč. Tedaj pa ji je on govoril, mnogo govoril, tako, da se je dekcle umirilo in da sta v najlepší harmoniji odšla — zaljubljeni gerlici!

Jaz pa sem ostal v samoti. Ali sedaj je dobro vse! Sedaj je izginila vsaka dvomba iz serca. Videl sem jo v njegovih rokah; videl, kako sta se ljubila. Prav je tako! Jaz pa sem prost, čisto prost in sedaj še le lahko iz serca zakličem: nikedar ne!

In vendar ne!

11.

Filip prijatelju Bogomilu.

Sredi septembra meseca.

Ti se gotovo že čudiš, da ne dobiš toliko časa mojega odgovora. Morda si že mislil na samomor, ali kaj drugega tako tragičnega. Ali nič takega! Stvar je naravna! Pozabil sem te bil, draga duša, pozabil v sreči, katera mi je sedaj razvila vse svoje cvetove.

Prijatelj! ako imaš še zadnja moja lista, ne pokaži ja nikomur, pokončaj in verzi ja v ogenj! Kak bedak je vendar

človek, zaljubljen človek! Vse vidi in opazuje drugače, nego pametni svet. Vsaka sapica, vsaka kapljica, vsak korček, vse ga straši, ter mu polni dušo z groznimi fantazijami. Poglej, tak bedak je bil tudi tvoj prijatelj! A sedaj poslušaj!

To že veš, kako neusmiljeno sem tisto popoldne ravnal z Angeliko.

Drugo jutro pa sem sedel v svoji sobi

in prebiral Tukidida. Kar mi vstopi Oton Friesen s prijaznim licem.

Začudil sem se, kaj hoče pri meni? Mordà je prišel zaradi včerajšnjega popoldne, da maščuje razžaljeno mu ljubico? Dvoboj? Ali prijazni mu obraz?

Takoj je sedel in pričel razgovor. Moral pa je opaziti, da sem bil jaz v nekaki zadregi.

„Gospod profesor“, dejal je, „prišel sem še enkrat po slovo. Serce me žene, da vam izrečem še enkrat zahvalo za prijaznost, s katero ste sprejeli moje sorodnike pod svojo streho“!

Odgovoril sem nekaj navadnih fraz.

„Prav žal mi je“, rekel je on še, „da ne morem dalje ostati tu in v vaši družbi. Postala bi bila brez dvombe dobra prijatelj“!

„Gotovo! In čemu ne ostanete še, gospod Friesen“?

Nasmeh mu pride na ustne.

„Ne morem; kličejo me opravki! Ali pri vsem tem me pa pričakuje jutri na Š—ki postaji — moja žena, povračujoč se iz toplic“.

„Vaša — žena“?

Prijatelj! jaz pa bi se bil najrajši oklenil ga okrog vrata od same radosti in veselja!

Oženjen je bil, oženjen, imel je že svojo ženo, povračujočo se iz toplic! In kje sem imel jaz svoje oči? Ta Friesen je bil vendar že tudi prestar za Angeliko! In ti sivi lasje na glavi njegovi! Saj je vendar le dober človek — in jaz sem mu delal tako krivico!

Neizrečeno priljudno sem nadaljeval razgovor z njim. Povedal mi je, da je stari prijatelj pri Zlatarjevih, da je Angeliko še kot otroka poznal, bil ji že tedaj prijatelj, in da mu to otroče še

sedaj kot očetu rado potoži vse bolečine, ki tarejo lahko serce.

Poljubil bi ga bil, ko je tako govoril sè svitlim obrazom, ter se delal, kakor bi ničesa ne vedel.

Pri slovesu pa se skoraj od same prijaznosti nisva mogla ločiti.

„Angelika je postala tu pri vas nekaj otožna. V tihe gozde zahaja in misli tožne misli“!

To je še dejal, po tem pa urno stopil iz veže in odšel po vertu. Malo časa za tem pa sem ga videl sè Zlatarjem in Klaro, ko so stopali po vertni stezi proti vasi.

Angelika je tu ostala! V tihe gozde zahaja in misli tožne misli! Takoj sem se napotil tija. Sè srečnimi občutki sem stopal po znani poti. Kaj poreče danes? Ali bode hotela odpustiti?

Ko pa sem se približeval tistemu kraju, zastajali so mi nehoté koraki. Mordà je ni? Mordà je šla pred onimi v vas? Mordà je ostala v hišici?

Ali vendar — tu je bila! Na mahu je sedela, in obrazek ji je bil silno blede. Danes pa sem bil čisto prepričan, da je imela tudi zajokana očesca!

O mojem prihodu je obernila obraz proti meni; ali takoj po tem se je zopet od mene v stran ozerla in tako ostala. Serdila se je torej, ta uboga sirotica! In še tedaj ni obernila pogleda k meni, ki sem stal tik nje!

„Angelika“!

Ali odgovora ni bilo! Tudi pogleda ne! Sklonil sem se torej, ter ji z roko povzdignil glavico. Oči so bile polne solz! Kaj sem hotel? Potegnil sem jo k sebi, ter ji položil obrazek na svoje persi —

Vse mi je odpustila! Silno, strašno, grozno sem jo bil razžalil! Tako strašno, da je menila, da mi nikedar ne odpusti!

Tako mimo iti, in se pogledati je ne! In Otonu kaj takega očitati, ki je že star, ima že sive lasé in tudi ženo! In ona je le mene ljubila! In kako naj bi se bila vedla tist večer? Ali je hotela vsemu svetu pokazati, kako je in kaj? Ali naj jaz mislim, da ona nima nikacega občutka za to, kar je spodobno? In kaplan je bil tudi tam? In ta naj bi bil tudi vse vedel?!

Kratkoma: delal sem ji krivico! Vse sem le jaz zakrivil s tem čudnim vedenjem. To je tudi Oton rekel, ko mu je včeraj vse povedala. Silno se je serdil in čudno je, da me je pustil tako v miru! Ali Oton je dober človek in gotovo mi je odpustil vse. Tudi ona mi odpušča, ker ne more drugače! Ali vendar bi se lahko in po pravici še dalje serdila! Tako čudno sem se vedel!

Kaj sem ji odgovarjal na vse to? Ničesa! Molčal sem in le njo sem gledal

in bil prepričan, da sem v istini le jaz vsega kriv.

Od tedaj pa živim dneve ljubezni, srečne dneve! Gospodu Zlatarju sem povedal vse. Ljubezen ima svoje zakone, on se jim ni hotel upirati!

Ker imam še pol meseca časa, spremim jih, ter se popeljem z njimi v prestolno mesto.

Potem, nu potem se pa spolni (kar si mi ti prerokoval), da se bodem vendar le še ženil. Zakonski tisti prijatelji pa bodo ponosno dvigali glave, ter govorili med sabo:

„In vendar — se je ženil“!

In kakor so danes stvari, imam skoraj zavest, da bodem silno krotak zakonski mož, katerega bode šibka ženica obvijala okrog persta, prav kakor in kedar se ji bode ljubilo.

Glej, tak je postal nekedanji tvoj Katon!

12.

Filip prijatelju Bogomilu.

Leto pozneje, avgusta mes.

Prijatelj! pretekto je leto, za me leto sreče! In sedaj sem zopet tu v dolini sê svojo ženo! Angelika je še vedno malo otročja, ali prav je tako!

Pričakujemo tudi gospoda Zlatarja in Klare. To bode življenje! Pozneje je obljubil priti tudi — Oton Friesen!

Ako prideš sê svojo gospo, pri meni

je prostora obilo! Obljubil si in spodobno bi bilo, da vendar enkrat izpolniš obljubo!

Pričakujem te!

Kar sem v zakonu, so moja pisma krajša postala. Upam pa, da te to ne žali — ker serce je staro, kakor nekedaj!

Pridi torej!

O prevodih.

(Konec.)

Današnji dan prevaja pri nas tudi najspretniše pero z nevednostjo in negotovostjo, zato ker, kakor smo že rekli,

vednostno uterjenega slogoslovja še čisto nič nimamo. Zató tudi vidimo toliko samovolje in omahljivosti v razre-

dovanji še celó besed v enem in istem stavku. Ko bi tukaj vednostne uterjenosti imeli, ne bilo bi spačenosti na to stran, ne bilo bi treba grajati na pr. Koseskega, ki se je ravno v razversčevanju besed najbolj zagrešil proti splošnemu čutu domačega jezika. Sicer bi nam ravno ta in drugi pesniki in pisatelji lahko očitali, da nekaj grajamo z merilom čuta, ki je sam svojeglaven ali omahljiv. Res je to; pa moramo povedati, da do zdaj boljšega merila nimamo, in da splošni čut je že sam neko zanesljivo merilo. Na drugo stran pa tak ugovor lahko tudi s tem zavernemo, da že sama slovnica nekaj pravil našteva, katerim one napake kot spačenosti veljajo. Vidi se torej, da mnogo nenaravnih zvez lahko grajamo z nižim merilom nego je ono, katero za poznejši čas pričakujemo od vednostnega slogoslovja.

Mi tukaj jasno določene strani omenjamo, in ravno Koseski nas spominja, da imamo poleg naštetih še drug vzrok za previdnost, katere nam je pri prevodih treba. Praktičnega pomena je naša opomba tukaj zlasti za prevode tujih iger, katere napravljajo v vezani besedi za slovenski oder.

Sloga tedaj uterjenega še nimamo. Vse, kar je dobrim pisateljem pri rokah, so si pridobili le nesistematično, raztreseno, po mervicah in s čutom, kolikor ga jim je nepokvarjenega ostalo, gledé na živost in vertenje v domačem govoru. Vse, kar koli izvira dobrega na to stran, porodil je in rodi še bolj ali manj srečen diletantizem.

Mi tu le obliko menimo in tu brezozirno in brezizjemno vštevamo tudi dosedanje najboljše prestavljavce. Razloček je med njimi, tega ne tajimo. Prevodi so toliko ugodniši, kolikor bolj se je

prestavljavec uril v mnogem in razno-terem prevajanji. Tak si je vsaj večo izurjenost in zavednost pridobil. Vednostno uterjenega sloga pa tudi tak nima. Veselilo bi nas, ako bi naše derzno terjenje ta ali ón poderl s teorijo na to stran.

Prevodi tedaj pomagajo sicer do zavednosti domačega jezika; ga slovarsko tudi bogaté in slovnično uterjujejo. Ne zagotavljajo pa nas do današnjega dne, da krepijo in množé pravi duh, kakor živi v nepokvarjenem slovenskem jeziku med ljudstvom.

Pisatelji s prevajanjem svojo spretnost krepijo. S tem pa ni nasvetovano, da bi morali vse obelodaniti, kar jim le za vajo služi. Drugače bodo imeli dečki enako pravico, podajati javno tudi svoje vaje.

Vadi naj se vsakedó, kakor mu ljubo; kakor vé, da se bo najlaže izuril. Nam pa takih vaj ni kazati treba.

Občinstvo hoče imeti zrelega sadu. Na slabih nogah smo že takó; z nezrelostjo toliko laže obležimo.

Prevodi niso, da bi samo slovar množili. To laže dosežemo, ako nove izraze razverstimo v abecedni red in jih obelodanimo. Stalo bo manj časa in denarja.

Kedor vidi težave gledé na slovar v vednostnih predmetih, naj obliko na samem pripravlja in gladi. Naj nam potem v našem smislu delo izroči; iz izvirnega dela bomo spoznali, za kaj se je trudil. Za trud mu bomo hvaležni.

Po vsem razvidimo, da je treba velike previdnosti zaradi predmetov in oblike, kedar hočemo kaj prevajati.

Kedor koli nam tedaj iz tuje posode kaj duševne hrane prenese v domačo po-

sodo, nam kaže sam na sebi, da si mnogo upa, ali pa da je slepo prederzen.

Prederznosti pa je pri prestavljavcih mnogo tudi pri razvitih narodih. Tudi veliki in omikani narodi se pritožujejo, da jim prevodi jezik pačijo s tujimi zvezami in sestavami. Koliko bolj bi bile pri nas take pritožbe opravičene, ko nimamo še one stanovitnosti in zavednosti, katere se gledé na življenje domačega jezika nekateri više izobraženi narodi veselé. Edino upanje nas tolaži, da tudi mi dosežemo omenjeno zavednost, in da bodo potem tudi pri nas prevajali bolj zanesljivo, nego je mogoče v sedanjosti. Zgodovina prevodov pri družih narodih opravičuje tako upanje. Ilijado in Shakespeare-jeva dela so Nemci že mnogokrat preveli; pa še vedno jih boljšajo gledé na vsebino in obliko. To velja tudi o nevezani besedi in sviri ob enem pred vsakim prenačlenjenjem v prevajanji vsakoterih del tudi nas in posebno nas Slovence.

O vrednosti dosedanjih prevodov ni težko prevdarjati. Kolikor natančniši so po mislih in jeziku, tolkanj večo veljavo imajo. Kedor dotičnim predmetom po mislih ni kos, bo izvirnik težko dosegel. Z jezikovo obliko se je pa še strokovnjaku mnogo boriti. Zató so nam prevodi gledé na veljavo le nepopolni.

Potreba in korist se lahko popolnoma vjemati pri prevodu z izvirnikom. Kedor jo nam pogodi na to stran, mu laže odpustimo druge nedoveršenosti, kolikor so splošniše, in kolikor več težav je imel, da bi jih premagal.

Dokler nimamo izvirnikov dovolj, nam prevodi vsaj koristijo, če niso potrebni. Koristijo nam, kakor smo videli, da sami in drugi spoznamo, kakó bogat ali ubožen je naš jezik gledé na slovarsko gradivo

in retorične moči. Slovnična zavednost se tudi množi in takó ustanavlja početek boljšemu slogu. Ali take koristi še ne določujejo potrebe. Sila ali prava potreba stoji nad koristjo. Potreba za prevode pa se tudi pri nas manjša od dne do dne, kolikor več domačinci po svojih močeh izdelujejo in obelodanjajo izvirna dela.

Predmeti se v domači obliki množé, potreba za prevode je vedno oža.

Jezik se od dne do dne uterjuje in z domačimi izdelki bogati. Pisatelji si pridobivajo vedno laže tehničnih izrazov in besed v domačih knjigah; tudi tu se potreba prevodov znižuje.

Vzor je tedaj ta, da zmerom manj prevodov dobivamo in množimo književnost z izvirnimi deli. Da še enkrat ponavljamo: Absolutne popolnosti v tujih delih pa nam niso na sramoto, kar takih doveršenosti imajo tudi drugi narodi malo. V védi relativno popolnost lahko domači strokovnjaki dosežajo po predmetih in po obliki, ki je bolj logična nego retorična.

Leposlovna dela pa imajo do zdaj pri drugih narodih več takó imenovanih, če tudi ne pravih klasikov. Iz teh tedaj se s časom prevodi še lahko namnože; pa tudi tu mora vzor nas prešinjati, da pridemo dalje z domačimi močmi, in da se vspnemo kvišku po izvirnikih.

Pozabiti še posebno ne smemo, da prevodi so pri nas le za omikance. Ljudstvo ima domačega gradiva dovolj; relativne popolnosti lahko v domačih izdelkih dobiva. Više omikani pa bolj ali manj tuje jezike poznajo. Gledé na sorodnost so nam slovanski jeziki najbliži; tudi za prevode najmanj nevarni.

Z ozirom na znanje jezikov so nam

Nemci in Lahi najbliži. Ne vé človek skoro, kedó bi med omikanci prevode bral, ko po pravici rajši po izvirnikih seže. Francozki in angleški prevodi imajo že večí pomen za naše razmere.

Prestavljalcem pa ravno ti relativno po zemlji in narodoslovno oddaljeni narodi toliko večó previdnost polagajo na sercé zaradi kulturnih predmetov, še bolj pa zaradi oblike in razlike v najvišem pomenu jezikovega življenja.

Zató je boljše tuje izdelke, ki imajo tudi za naše potrebe vzgojevalno môč v sebi, po obsegu predelovati.

Po taki poti Slovencem s podukom več koristimo; ob enem se nevérnosti prevajanja ognemo in takó vsaj po čutu zavertimo po domače, kar je v tujem duhu izdelanega. Še celó gledé na stavke smo po taki poti srečniši, ker tudi stavki hočejo ono dolgost imeti, ki je domači omiki in domačemu slogu primérna. Sicer pa čem bolj se sè svojo zmožnostjo ponašamo, tem večó pravico ima narod tirjati domačih izdelkov.

Nikogar ni mogoče prisiliti, da si nauke zapomni v isti obliki, v istem razverščenju, v katerem mu jih izročujejo. V tem biva individualna môč, da vsak po svojih notranjih močeh reči sprejme in predeluje.

Individualnost je tudi v narodih; kot taki si tudi oni na sploh duševno hrano pripravljajo, če jo jim tudi neprimerno

delé. Ker pa jih hočejo pisatelji vzgojevati, in ker tirja vzgoja pripravnih potov, treba je, da jim duševne izdelke takó prirejajo, da se samim ni treba še posebej mučiti. Vidi se torej, kako oni pisatelji pravo terdijo, ki priprosto prevajajo, kar iz tujega prevajajo, kedar koli jim je le za predmet, ne pa za tujo obliko. Le absolutna popolnost tuje oblike, ki je tukaj kozmopolitičnega pomena, daja pravico, zamenjavati tujo obleko z enakoveljavno domačo.

Po vseh težavah, izjemah in pogojih, s katerimi smo dovoljenje za prevode omejili, mora dobivati hrepenenje po domači vzgoji, po domačem poblaževanju z domačimi močmi vedno večó veljavo. Tako prizadevanje mora prevode kerčiti leto za letom, in kar jih nastane, morajo kazati v izvirnikih ali absolutno doversenost in vsaj relativno notranjo vrednost ali pa neizogibno potrebo za natančne razmere današnjega narodovega razvoja.

Narod slovenski ne dela prav, ako izvirnih dobrih del ne podpira; najrajši to navado oberne proti neprimérnim, brezpotrebnim in slabim prevodom. Takó se bo v svojo korist in v svarilo proti daljnjim brezpotrebnostim masčeval.

S tem priporočilom smo, kakor upamo, bistveno končali pravdo o prevodih.

Na Dunaji, meseca aprila 1878.

Francè Podgornik.

Slovenski glasnik.

„Materin blagoslov“ je naslov igri s petjem, katero je spisal Anton Klodič. V Terstu. Tisk. B. Appolonio. 1878. Str. 86. Cena 60 kr.

„Prirodopis“ za narodne šole, namenjen ogerskim Slovincem, je izdal Agustich Imre seveda v jeziku, kako ga govoré ogerski Slovenci, in v madjarskem pravopisu.

„Društvo za poviest i starine Jugoslavena“ v Zagrebu, kateremu je predsednik znani pesnik in zgodovinar Ivan Kukuljević Sakcinski, deluje že 28 let jako z lepim uspehom. Omenjeno društvo je izdalo od 1866.—1875. VIII., IX., X., XI. in XII. knjigo svojega časopisa „Arkiva“. Sploh je velika zasluga tega društva, da so Hervati jeli pridno gojiti zgodovino in preiskavati stare spomenike, kateri se še nahajajo tu in tam raztreseni po Hervaškem, in da so Hervati v tem oziru na slovanskem jugu največ dosegli. je zasluga omenjenega društva, katero je Hervate izpodbujalo na taka podjetja. Ali večina udov tega društva je pristopila k „Jugosl. akademiji znanosti in umetnosti“ tako, da se je število njegovih podpor-nikov zmanjševalo od dne do dne. Konečno se je govorilo, da društva ni potreba, ker tudi Jugosl. akademija goji zgodovino. Dne 13. junija 1878. je to društvo imelo zborovanje in sicer zato, naj udje sami odločijo o tej zadevi. Na zboru je predlagal prof. Š. Ljubić, naj se izbere nov odbor in naj se osnuje društvo, katero naj bi se pečalo samo z arheologijo. Ta predlog je bil sprejet. Torej na mesto „društva za poviest i starine“ se je osnovalo „arheološko društvo“. Za predsednika novemu odboru je bil izvoljen Ivan Kukuljević Sakcinski, za podpredsednika Š. Ljubić, za tajnika dr. Kršnjavi, za blagajnika dr. A. Lobmayr.

„Srpsko učeno društvo“ v Belem gradu. Še le okolo leta 1830. so se začeli zavedati Serbi v kneževini. Njih vlada je začela skrbeti za ukovite knjige, osnovala je šole in podpirala svoje pisatelje. Serbi v Avstriji take vlade niso imeli, ta je še skerbela, kako bi od-

delila avstrijske Serbe od svojih rojakov v kneževini. V kneževini so jeli izhajati razni listi; za serbsko slovstvo tiste dobe je najbolj znamenito to, da se je — za vlade kneza Mihajla osnovalo l. 1842. v Belem gradu: „Društvo srpske slovesnosti“, katero je še le l. 1847. izdalo prvo svojo knjigo: „Glasnik“. L. 1864. se je to društvo prenaredilo v „Srpsko učeno društvo“, katero ima namen: izobraževati serbski jezik. To učeno društvo izdaje vsako leto knjigo „Glasnik“, kateri prinaša spise razne vsebine. Tudi zdaj je izšel v Belem gradu: „Glasnik srpskog učenog društva“, kateri ima v sebi te le spise: 1. „Arheologijsko-geografska iztraživanja“ od Dragaševića; 2. „Božidara Vukovića sbornici za putnike“ od Stojana Novakovića; 3. „Banjalučke banje“ od Lozića; 4. „Igre srpskih seljaka“ od Miličevića; 5. „Istorija kao nauka“ od M. B. Vujića; 6. „Hronograf“, carostavnik od Stojana Novakovića. —

— 1. „Slike i prilike“. Spjevaio Mirko Bogović. Zagreb, 1878. Str. 100. V 12°. Cena 50 kr. Tiskarna Lav. Hartmanova. — 2. „Vinjage“. Spjevaio Mirko Bogović. IV. zvezek. Zagreb, 1878. Hartman. Str. 56. Cena 40 kr. — Mirko Bogović ni nova prikazen v hervaškem slovstvu; on spada k starejim pesnikom hervaškim, kakor Ivan Mažuranić, Ivan Trnski, Ivan Kukuljević Sakcinski. Tudi Bogović se je pridružil društvu Ljudevita Gaja, kateri je ustvaril idejo ilirstva in oživil hervaško slovstvo. „Vinjage“, katere so polne duha filofskega, je izdal že l. 1862. L. 1844. je izdal: „Ljubice pjesme“ in „Domorodne glase“. Spisal je tudi dramo: „Frankopan“ (l. 1856.); zgodovinsko dramo iz XV. veka: „Stepan, poslednji kralj bosanski“, in tragedijo: „Matija Gubec“. Svoje novele je izdal posebi z naslovom: „Pripovjesti“. Novo delovanje pesnika Bogovića bode gotovo razveselilo vse Hervate tem bolj, ker Bogović ima še več gradiva, katero bode izdal.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2:50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.